

JÄLKITAVUJEN VOKAALIENVÄLINEN *h* ISOSSAKYRÖSSÄ JA
VÄHÄSSÄKYRÖSSÄ

Suomen kielen
kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
13.1.2021

Minttu Kahelin

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimusaihe ja tutkimuskysymykset	1
1.2. Tutkittava alue	2
1.3. Aiempi tutkimus	3
1.4. Teoriataustaa	4
1.5. Jälkitavujen vokaalienvälinen <i>h</i> murrepiirteenä	6
1.6. Aineisto	7
2. TUTKIMUSMENETELMÄ	11
2.1. Tutkimusmenetelmä	11
2.2. Transkriptio	11
3. ANALYYSI	13
3.1. Analyysi muotoryhmittäin	13
3.1.1. Illatiivit	14
3.1.2. Passiivin preesens	16
3.1.3. Passiivin preteriti	17
3.2. Yhteenvedo	19
4. PÄÄTÄNTÖ	21
LÄHTEET	23
LIITE	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimusaihe ja tutkimuskysymykset

Tutkin jälkitavujen vokaalienvälisen *h*:n variaatiota Isonkyrön kunnan alueella sekä Vaasan Vähänkyrön kaupunginosassa. Kokemukseni mukaan verrattain pienellä alueella esiintyy variaatiota tästä kielenpiirteestä. Näiden kokemusteni mukainen hypoteesini on, että Isonkyrön puolella ”*mennähän*”, mutta Vähässäkyrössä ”*menhän*”. Jälkimmäisessä muodossa *h*:ta edeltävä vokaali redusoituu eli sisäheittoistuu ennen jälkitavujen vokaalienvälistä *h*:ta. Tutkittavaa ilmiötä esiintyy muun muassa passiivin preesensissä ja preteritissä sekä illatiivissa ja 3. persoonan imperatiivissa.

Olen itse syntynyt Isossakyrössä, mutta varttunut Vähässäkyrössä. Kotipaikkakuntia koskeva ilmiö kiinnosti minua, ja siksi päätin lähteä tutkimaan sitä. En myöskään löytänyt alueelta juurikaan tuoretta murretutkimusta, mikä ehdottomasti vahvisti tutkimukseni aiheen valinnan. Murrekäsityksiä lähialueilla on tutkittu jonkin verran viime vuosina (esimerkiksi Juha Kiikka 2012 ja Natalia Uutela 2020), muttei varsinaisesti itse murretta.

Tutkimuskysymykseni ovat:

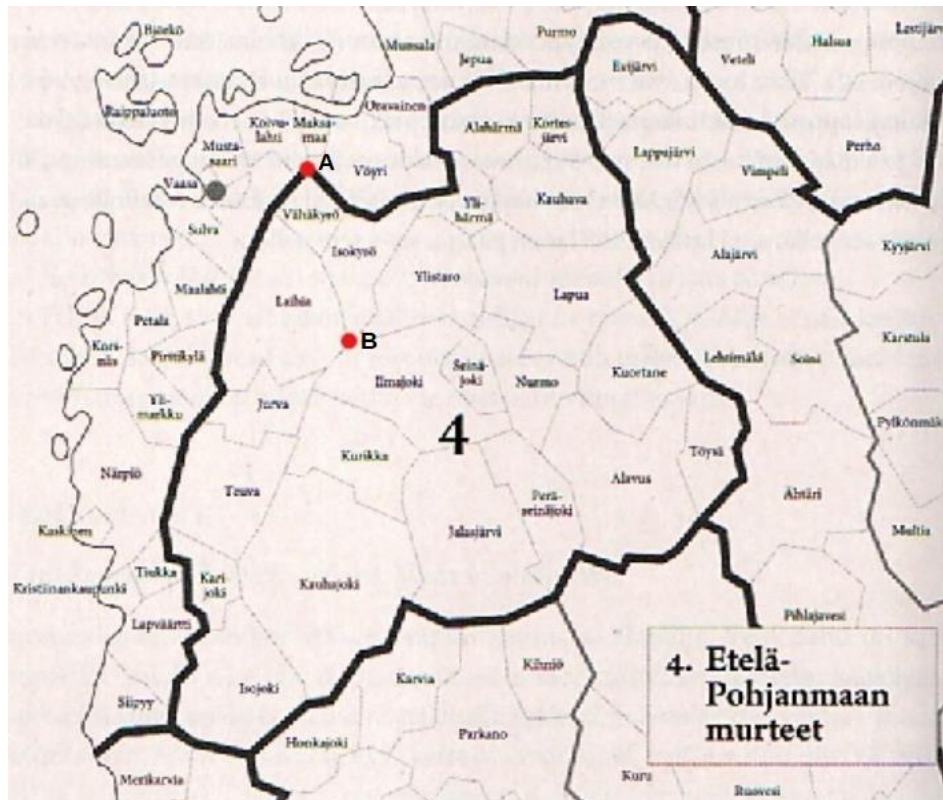
- 1) Esiintyykö jälkitavujen vokaalienvälistä *h*:ta sekä Isossakyrössä että Vähässäkyrössä? Missä muotoryhmissä ilmiötä esiintyy eniten?
- 2) Redusoituuko *h*:ta edeltävä vokaali ennen jälkitavujen vokaalienvälistä *h*:ta Vähässäkyrössä? Esiintyykö tällaisia tapauksia Isonkyrön puolella lainkaan?

Vastaan tutkimuskysymyksiin myöhemmin tutkimuksen analyysiluvussa. Tulen tarkastelemaan kolmea muotoryhmää, joissa jälkitavujen vokaalienvälistä *h*:ta esiintyi eniten. Nimitän *h*:n esiintymiä sekä paikkoja, joissa *h* voisi esiintyä ***h*-tapauksiksi**. Tutkin murteellisten *h*-tapausten (*mennähän*, *menhän*) lisäksi yleiskielisiä *h*:ttomia tapauksia (*mennään*).

1.2. Tutkittava alue

Isokyrö ja Vähäkyrö sijaitsevat rinnakkain Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rajalla. Isokyrö liittyi Etelä-Pohjanmaan maakuntaan vuoden 2021 alussa, oltuaan aiemmin osa Pohjanmaata (Isonkyrön kunnan kotisivut). Vähäkyrö kuuluu edelleen Pohjanmaahan, ja on nykyään Vaasan kaupunginosa eikä enää itsenäinen kunta. Kuntaliitos tapahtui vuonna 2013. (Vaasan kaupungin kotisivut.) Sekä Isokyrö että Vähäkyrö kuuluvat Etelä-Pohjanmaan murrealueeseen (Wiik 2006: 287 karttakuva).

Olen muokannut alla olevaan karttaan (kartta 1) Vähäkyrön (A) ja Isonkyrön (B) ääripisteet havainnollistaakseni alueen kokoa ja samalla sijaintia. Vähäkyrön asukasluku oli 4505 vuonna 2018 (Vaasan kaupungin kotisivut), Isonkyrön 4526 vuonna 2019 (Isonkyrön kunnan kotisivut). Siksi halusinkin lähteä tutkimaan, varioiko jälkitavujen vokaalienvälinen *h* todellakin näin pienellä alueella niin merkittävästi, kuin kokemukseni on osoittanut.

KARTTA 1. Etelä-Pohjanmaan murteet (Suomen murrekirja 2013: 248).

Etelä-Pohjanmaan murteelle tyypillisiä piirteitä ovat Lyytikäisen, Rekusen ja Yli-Paavolan (2013: 249–250) mukaan muun muassa seuraavat:

- 1) Jälkitavujen vokaalienvälinen *h* on säilynyt. Jos *h*:n kahta puolta on sama vokaali, edellinen vokaali on varsinkin murrealueen pohjoisosissa (linjalla Teuva–Jurva–Seinäjohti–Nurmo ja siitä pohjoiseen) voinut kadota.
- 2) Kirjakielen *ts*-yhtymän paikalla on *tt*.
- 3) Kirjakielen *d*:n paikalla on *r*.
- 4) Inessiivin päätte on yleensä *-s*. Jos sanassa on omistusliite, tunnus on *-hna*, *-hnä*. Sama päätte esiintyy yleiskielen sanoja *jossa*, *missä* vastaavissa muodoissa. Satunnaisesti tällainen päätte voi esiintyä myös ilman omistusliitettä.
- 5) Sanan jälkitavuuissa *i*-loppuiset diftongit ovat oienneet pitkäksi vokaaliksi.
- 6) Vokaali *e* on eräissä sanamuodoissa pyörästynyt *o*:ksi tai *ö*:ksi: *lähtöö*, *tuloo*, *olohon* 'olemaan', *olovana* 'olevinaan'.
- 7) Sananlopun vokaaliyhtymät *-ea*, *-eä* ovat muuttuneet yhtymiksi *-ia*, *-iä* ja yhtymät *-oa*, *-öä* yhtymiksi *-ua*, *-yä*.
- 8) Eräiden konsonanttiyhtymien väliin on kehittynyt švaavokaali eli välivokaali: *teheräl lauluja*, *yhyret*, *kolomep poikaa*.

En ole luetellut aivan kaikkia piirteitä, sillä ne eivät ole tässä tutkimuksessa relevantteja. Ylle listatuista saa kuitenkin jonkinlaista yleiskuvaa murteesta. Oma tutkimukseni kohdistuu edellä luetelluista piirteistä ensimmäiseen. Itse asiassa tutkimukseni tarkentaa osaltaan vokaalin katoa *h*:n edellä alueellisesti Etelä-Pohjanmaan murrealueen läntisten alueiden osalta. Laurosela (1913: 152) mukaan näitä sisäheitollisia muotoja esiintyy tavallisimmin Laihialla ja siitä pohjoiseen päin olevissa läntisen ja pohjoisen murrealueen läntisimmissä pitäjissä, joihin lukeutuvat sijainniltaan sekä Isokyrö että Vähäkyrö.

1.3. Aiempi tutkimus

Jälkitavujen vokaalienvälisen *h*:n variaatiota ovat tutkineet muun muassa Vili Ruuska sekä kandidaatintutkielmassaan (2017) että pro gradussaan Halsuan murteesta (2019), Maaria Tuisku kandidaatintutkielmassaan tervolalaisten nuorten suhtautumisesta jälkita-

vujen vokaalienväliseen *h*:hon (2016) sekä Antti Rekilä pro gradussaan jälkitavujen vokaalienvälisen *h*:n edustuksesta Pelkosenniemen ja Savukosken murteessa (2017). Varsin kattavan selvityksen jälkitavujen vokaalienvälisen *h*:n variaatiosta on tehnyt Harri Mantila väitöskirjassaan kyseisestä ilmiöstä peräpohjalaisissa murteissa (1992). *h*:sta löytyy enemmän tutkimusta juuri näissä peräpohjalaisissa murteissa ylipäättään kuin Etelä-Pohjanmaan murrealueella.

Etelä-Pohjanmaan murteesta ei ole lainkaan varsin tuoretta tutkimusta, sen sijaan alueen murrekäsityksistä ovat kirjoittaneet muun muassa Natalia Uutela kandidaatintutkielmasaan lukioikäisten käsityksistä Etelä-Pohjanmaan murteesta (2020) ja Juha Kiikka pro gradussaan eteläpohjalaisnuorten murreasenteista (2012).

En löytänyt aiempaa tutkimusta myöskään lähialueiden rajamurteiden tutkimuksesta. Sen sijaan muualla rajamurrepiirteitä ovat tutkineet esimerkiksi Jenni Vilmunen (2016) Raahesta ja Milla Uusitupa (2017) rajakarjalaismurteista.

1.4. Teoriataustaa

Teoriataustana tutkielmassani käytän sekä dialektologiaa että sociolingvistiikkaa. Dialektologia on nimensä mukaisesti dialektien eli murteiden tutkimusala (Chambers & Trudgill 1998: 3). Siinä keskitytään alueellisen variaation tutkimukseen (Nuolijärvi 2000: 16). Sociolingvistiikassa kieltä kuvataan sosiaalisena ilmiönä, ja tieteenala pyrkii etsimään kielen vaihtelun ja muutoksen takana piileviä syy-yhteyksiä (Nuolijärvi 2000: 14). Tieteenala pohjautuu paljolti William Labovin 1960-luvulla aloittamaan tutkimustraditioon, jonka mukaisesti lingvistiikan kohteena on kielenulkoisiin syihin pohjautuva variassi (Suojanen & Suojanen 1982: 11).

Oma tutkimukseni kohdistuu pääasiassa tietyn kielenpiirteen esiintyvyyteen ylipäänsä, mutta olen ottanut huomioon kielenulkoisista tekijöistä ikä- ja sukupuolinäkökulman. Alueellisen variaation tutkiminen kuuluu dialektologian piiriin, mutta sosiaalisten varieteettien (ikä ja sukupuoli) osalta pohjaan tutkimukseni sociolingvistiikkaan. Mahdollisessa jatkotutkimuksessa aihetta voisi tutkia laajemminkin dialektologian näkökulmasta murteen diakronista muuttumista tutkien.

Kun dialektologiassa tutkitaan kielen historiallista kehitystä ja siihen vaikuttaneita tekijöitä, sosiolingvistinen tutkimus on synkronista. Sosiolingvistiikka on monipuolistanut dialektologian antamaa kuvaa kieliyhteisöstä, ja sen kiinnostuksen kohteena on ollut sosiaalinen variaatio ja aineistoina eri ryhmiä edustavien puhujien kielimuodot. (Nuolijärvi & Sorjonen 2005: 11–13, 129.) Dialektologian tavoitteena on vanhastaan pidetty alueen yhden yhtenäisen kielimuodon löytämistä, ja tämän poikkeavuuksia on pidetty lipsahduk-sina tai niistä ei ole välitetty ollenkaan. Nykyään dialektologian ja sosiolingvistiikan raja on jokseenkin häilyvä. Jotkut tutkijat luokittelevatkin dialektologian yhdeksi sosiolingvistiikan osa-alueeksi, vaikka jälkimmäinen onkin tutkimussuuntana myöhemmin syntynyt. (Kunnas 2007: 81.) Ennen 1970-luvun uutta sosiolingvististä tutkimussuuntausta yleisen jaon mukaan dialektologit tutkivat murretta, sosiolingvistit puhekieltä tai nyky-puhekieltä. Metodisesti tutkimussuuntaukset nähtiin melko samankaltaisina. Dialektologiassa piirteitä selitettiin niiden synnyn ja levikin perusteella, sosiolingvistiikassa tarkas-telun kohteena oli piirteiden variaatio ja kielen muuttuminen. (Mustanoja 2011: 56.)

Sosiolingvistiikka voidaan jakaa karkeasti mikro- ja makrolingvistiikkaan. Mikrolingvis-tiikassa tarkastellaan esimerkiksi sosiaalisen rakenteen vaikutusta ihmisten puhetapaan sekä sosiaalisten varieteettien korrelaatiota sosiaalisten muuttujien kuten iän tai sukupuolen kanssa. Makrolingvistiikassa sen sijaan tarkastellaan esimerkiksi sitä, mitä yhteisöt tekevät kielilleen. Tutkimuksen kohteena voi olla siis vaikkapa kielen säilyminen tai kuo-leva tai eri kielimuotojen funktionaaliset tehtävät kieliyhteisössä. (Nuolijärvi 2000: 14–15; Kunnas 2007: 80–81.) Oma tutkimukseni lukeutuu täten mikrolingvistiikkaan, sillä sosiolingvistisen tarkasteluni kohteena on iän ja sukupuolen korrelaatio tietyn kielenpiir-teen esiintymiseen.

Variaatiota selittävinä tekijöinä sosiolingvistiikassa on pidetty esimerkiksi kielenpuhu-jien ikää, sukupuolta ja sosioekonomista asemaa. Nykyisen variaationtutkimuksen tavoit-teena on alueellisten erityispiirteiden kartoittaminen sekä toisaalta suomalaisessa kieliyh-teisössä ilmenevät kehityssuunnat. (Nuolijärvi & Sorjonen 2005: 11–13, 129.)

Puhekielen tutkimuksen juuret Suomessa ovat 1800-luvun loppupuolella, jolloin alettiin tutkia aluemurteiden äänne- ja muotohistoriallisia esityksiä. Myöhemmin murrealueiden

fonologisten järjestelmien kuvaamisesta on siirrytty yksittäisten kielenilmiöiden tutkimiseen. (Palander 2000: 436–437.)

1.5. Jälkitavujen vokaalienvälinen *h* murrepiirteenä

h on Mantilan (1992: 3) mukaan foneemina nuori itämerensuomalaisissa kielissä. *h*:n juurien ajatellaan olevan myöhäiskantasuomessa varhemmissa sibilanteissa *š*, *s*, *ž* ja *z*. Kehityskulkuna nähdään *s* (> *z*) > *h* (*kirves*: *kirvezen > *kirvehen*). Väite perustuu balttilaisten lainasanojen äänneasun saamessa mutta myös itämerensuomessa. Jälkitavujen vokaalienvälisen *h*:n eri varianteista on ollut eriäviä tulkintoja tutkijoiden välillä. Omassa tutkimuksessani puhun sisäheitosta, jota aiemmin on pidetty *h*:n niin kutsuttuna ensimmäisen asteen metateesina (*saunhaan*), jossa edeltävä vokaali on heittynyt pois. Niin kutsuttu toisen asteen metateesi on tarkoittanut muotoja kuten *sauhnaan*, joka on syntynyt, kun vokaalivartaloisten muotojen kolmannen tavun alussa oleva *h* on siirtynyt edeltävän nasalin, likvidan tai puolivokaalin jälkeen, kun edellinen tavu on lyhyt. Tätä tulkintaa käyttivät muun muassa Cannelin, Airila ja Setälä. Lopulta Mantila (1992) todisti sisäheitteorian pitäväksi. Teoriaa oli aikanaan kannattanut jo Kettunen (1928). (Mantila 1992.) ”Ensimmäisen asteen metateesia” voidaan siis pitää sisäheittona, ja ”toisen asteen metateesia” yksinkertaisesti metateesina. Näitä metateesimuotojakin esiintyi omassa tutkimuksessani muutama, joskin vain kourallinen, joten en ottanut niitä lähempään tarkasteluun analyysissä.

Mantilan (1992: 6) mukaan Etelä-Pohjanmaan murre on suomen murteista ainoa, joka on lähes sellaisenaan säilyttänyt myöhäiskantasuomalaisen *h*-muotojen järjestelmän kaikkine muotoryhmineen. Näitä morfologisia kategorioita ovat Laurosela (1913: 149–155) mukaan *s*- ja alkuaan *h*-loppuisten nominien vokaalivartaloiset muodot, illatiivit, *hinen*-loppuiset nominit, *han*-liitepartikkelilliset muodot, *hutta*-loppuiset verbit, passiivin indikatiivin preesensin, imperfektin ja konditionaalien muodot, imperatiivit sekä vanhastaan jotkut yksittäiset sanat (esim. *alaha*, *senthä*).

Kettusen kartan (1959: kartta 108) mukaan jälkitavujen vokaalienvälistä *h*:ta esiintyy Etelä-Pohjanmaan lisäksi Peräpohjolassa, Varsinais-Suomessa sekä Kouvolan seudulla.

Etelä-Pohjanmaan murteessa *h* esiintyy niin kutsuttuna sekaedustuksena. Alueella tava-
taan esimerkiksi sekä muotoa *rikhat* (*h* redusoitunut) että *rikkahat*. (Kettunen 1928: 119.)

Jälkitavujen vokaalienvälistä *h*:ta pidetään tavallisesti niin sanottuna stigmapiirteenä. Se paljastaa puhujansa murretaustan. Esimerkiksi kaupunkilaisnuorten puheessa piirrettä ei juuri kuule, mutta maalaisnuorison puheessa piirrettä esiintyy melko yleisesti niillä alueilla, joille piirre on tyypillinen. Sama koskee sukupuolta. Kaupunkilaisnaiset käyttävät puheessaan jälkitavujen vokaalienvälistä *h*:ta selkeästi vähemmän kuin naiset maaseudulla. (Matikainen 1997: 147.)

1.6. Aineisto

Aineistoni koostuu neljästä parikeskustelusta, jotka nauhoitin itse. Kaksi keskustelua on nauhoitettu Vähstäkyröstä ja kaksi Isostakyröstä. Keräsin aineiston elo-lokakuussa 2020. Valitsin ikäryhmiksi 40–50-vuotiaat ja 70–80-vuotiaat. Nuorisoa en ottanut mukaan tähän tutkimukseen, sillä tutkielman koon vuoksi käytettävän aineiston koko on rajallinen. Uskoin tutkittavaa kielenpiirrettä esiintyvän todennäköisemmin aikuisten puheessa. Sukupuolijakauma on tasainen, sillä kussakin keskustelussa on parina mies ja nainen. Parikeskustelut kestivät kukin noin puoli tuntia, joten aineistoa on yhteensä kaksi tuntia. Aineiston rajallisen koon vuoksi on syytä mainita, että tutkimustuloksia ei tietenkään voi pitää täysin yleistettävänä.

Valitsin informanttini tutuista nais- ja mieshenkilöistä, joiden tiesin asuneen ainakin suurimman osan elämistään tutkittavalla alueella. Informanteista kaikki yhtä lukuun ottamatta ovat syntyneet edustamassaan paikassa (joko Isossakyrössä tai Vähässäkyrössä). Ainoa muualla syntynyt informanttikin oli kuitenkin paikkakunnalle muuttaessaan vain kaksivuotias. Kaikki informantit asuivat edustamallaan alueella myöskin nauhoitushetkellä.

Pyrin varmistamaan, että keskustelupari tuntisi toisensa entuudestaan, jotta keskustelu olisi mahdollisimman rentoa ja luontevaa. Neljästä parista kahden, molemmat nuorempaa edustusta, osapuolet eivät tunteneet toisiaan kunnolla, mutta parien osapuolet olivat kuitenkin joskus aiemmin tavanneet. Uskalsin siihen luottaakin, kun on niin pienistä alueista

kyse. Painotin informanteille, ettei heiltä odoteta tietynlaista puhetta. Ilmoitin tutkivani alueen puhekieltä, ja pyysin heitä keskustelemaan mahdollisimman normaalisti, niin kuin he muutenkin puhuisivat. Tarkan tutkimuskohteen kertominen olisi saattanut vääristää tutkimustuloksia, mikäli informantit olisivat alkaneet kiinnittää liikaa huomiota puheeseensa. Poistuin itse paikalta nauhoituksen ajaksi, jotta en millään tavalla vaikuttaisi informanttien puheeseen. Olin laatinut pareille listan mahdollisista keskusteluaiheista keskustelun tueksi. Tämä lista löytyy liitteenä tutkimuksen lopusta.

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi parikeskustelut, koska niiden kautta uskoin saavani nauhalle mahdollisimman luonnollista puhetta. Esimerkiksi haastattelumenetelmässä tilanne olisi voinut tuntua informanteista virallisemmalta, ja lisäksi kysymys-vastaus-asetelma olisi saattanut olla haitallinen tekijä toivottujen tulosten saamisessa.

Vaikka pyrinkin tekemään nauhoitustilanteista mahdollisimman rentoja keskustelijoille, on aina riski niin sanotulle havainnoijan paradoksille. Havainnoijan paradoksi tarkoittaa sitä, että informantit alkavat hieman epätavallisessa tilanteessa, kun he tiedostavat puhetaan nauhoitettavan, kiinnittää puheeseensa liikaa huomiota. Näin puhe muuttuu herkästi yleiskielisemmäksi. (Kurki 2005: 63.)

Olen nimittänyt informanttejani ikäryhmien mukaan nuoremmaksi edustukseksi (40–50-vuotiaat) ja vanhemmaksi edustukseksi (70–80-vuotiaat). Nauhoitin neljän parin eli yhteensä kahdeksan informantin puhetta. Loin heille pseudonyymit eli niin kutsutut peitenimet seuraavan kaavan mukaan: Ensimmäinen kirjain kuvastaa sitä, onko informantti Isostakyröstä (I) vai Vähästakyröstä (V). Seuraava kirjain kertoo, onko informantti nuorempaa (N) vai vanhempaa (V) edustusta. Kolmas kirjain ilmaisee sukupuolen (N/M). Esimerkiksi VVM on Vähänkyrön vanhemman edustuksen miespuolinen informantti. Alla informanttien esittelyt.

Informantti IVM on syntynyt Isossakyrössä vuonna 1945. Hän on asunut Isossakyrössä koko ikänsä.

Informantti IVN on syntynyt Isossakyrössä vuonna 1945. Hän on asunut Isossakyrössä koko ikänsä.

Informantti INM on syntynyt Isossäkyrössä vuonna 1978. Vuosina 1999–2003 hän on asunut Seinäjoella ja vuodesta 2003 eteenpäin Isossäkyrössä.

Informantti INN on syntynyt Isossäkyrössä vuonna 1976. Vuosina 1996–2000 hän on asunut Raumalla ja vuodesta 2000 eteenpäin Isossäkyrössä.

Informantti VVM on syntynyt Vähässäkyrössä vuonna 1945. Hän on asunut Vähässäkyrössä koko ikänsä.

Informantti VVN on syntynyt Vähässäkyrössä vuonna 1947. Vuosina 1968–1969 hän on asunut Tampereella ja vuonna 1970 Kauhajoella, mistä eteenpäin hän on asunut Vähässäkyrössä.

Informantti VNM on syntynyt Vähässäkyrössä vuonna 1978. Vuosina 2006–2007 hän on asunut Vaasassa ja vuodesta 2007 eteenpäin Vähässäkyrössä.

Informantti VNN on syntynyt Lapualla vuonna 1975. Vuosina 1977–1996 hän on asunut Vähässäkyrössä ja vuosina 1996–2000 Rovaniemellä. Vuodesta 2000 eteenpäin hän on asunut Vähässäkyrössä.

Tarkastelen tässä tutkimuksessa lähemmin kolmea muotoryhmää, joita esiintyi informanttien puheessa eniten. Näitä ryhmiä olivat illatiivit sekä passiivin preesens ja preteriti. Olen sisällyttänyt illatiiveihin myös MA-infinitiivin illatiivit (*sanomahan, leviämhän*) sekä taipumattomat illatiivipäätteiset adverbit kuten *varmaan* ja *vissiin*, joiden eri variantteja esiintyi runsaasti informanttien puheessa.

Olen kirjannut ylös niin *h*:lliset kuin *h*:ttomat edustukset informanttien puheesta. Jälkimmäisillä tarkoitan muotoja, joissa *h* voisi edustua (*mennään, lukioon*). *h*:lliset muodot olen jakanut sisäheitottomiin (*otetahan*) ja sisäheittoistuneisiin (*otethan*).

Olen perehtynyt tässä luvussa niin tutkimukseni tavoitteisiin, teoriaan kuin aineistoonkin. Seuraavassa luvussa kerron käyttämästäni tutkimusmenetelmästä ja transkriptiosta eli käyttämästäni litterointitavasta. Tutkimusmenetelmänä käytän erityisesti sosiolingvistikalle tyypillistä sisällönanalyysia, sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista. Käyttämäni

transkriptio on melko karkeasti yksinkertaistettua, mistä tulen kertomaan lisää seuraavassa luvussa.

2. TUTKIMUSMENETELMÄ

2.1. Tutkimusmenetelmä

Käytän tutkimusmenetelmänä kvalitatiivista sisällönanalyysia. Osittain sovellan kuitenkin myös kvantitatiivista analyysimenetelmää. Variaationanalyysissa kvantifiointi on pohjustusta kvalifioinnille. Pelkkä kvantifiointi saattaa jättää analyysin lähinnä numeeriselle tasolle, joten kvalitatiivisella analyysilla saadaan tutkittavaan aiheeseen syvyyttä. (Nuolijärvi 2000: 132.) Kvantitatiivinen menetelmä on myös saanut kritiikkiä siltä osin, ettei siinä puututa yksilölliseen variaatioon kuten kvalitatiivisessa menetelmässä (Kunnas 2007: 81–82). Analyysimenetelmänä käytän tutkimuksessani sosiolingvistiikalle tyypillistä näennäisaikamenetelmää. Näennäisaikamenetelmän mukaisesti vertailen siis samana havaintohetkenä tallennettua kieltä. (Kurki 2006: 3.)

Kvantitatiivisen menetelmän mukaisesti analyysini pohjautuu lukuihin. Litteroin keskustelut, ja poimin niistä *h*-tapaukset taulukoihin. Tarkastelen näistä taulukoista *h*:n esiintyvyyttä eri muotoryhmissä. Olen laskenut *h*-tapausten esiintymistä prosenttiosuudet, joita tarkastelen lähemmin. Tässä tarkastelussa pohjaan kvalitatiiviseen menetelmään esimerkiksi eri informanttien käyttämien *h*-tapausten yksilöllisiä variaatioita tutkien sekä tarkastellen iän ja sukupuolen välisiä eroja.

2.2. Transkriptio

Olen noudattanut aineiston litteroinnissa melko karkeaa transkriptiota. Pohjaan osittain litterointimenetelmäni Mantilan ja Pääkkösen (2010: 31–34) menetelmään väitöskirjassaan jälkitavujen vokaalienvälisestä *h*:sta peräpohjalaisissa murteissa. Olen muokannut menetelmää seuraavasti:

- 1) vokaalin kesto merkitään pitkänä (*ii*) tai lyhyenä (*i*)
- 2) konsonantin kesto merkitään pitkänä (*mm*) tai lyhyenä (*m*)
- 3) vokaalienvälisiä tavurajoja ei merkitä
- 4) laryngaaliklusiilia ei merkitä
- 5) erikoisgeminaatio merkitään kahdella konsonantilla

6) poistonmerkkinä kaksi yhdysviivaa.

Seuraavassa luvussa siirryn tutkimuksen analyysiosaan. Kerron ensin kaikkien *h*-tapauksen esiintymistä, ja siirryn sitten tarkastelemaan lähemmin illatiiveja sekä passiivin preesenssiä ja preteritiä. Käytän tarkastelussa apuna prosenttitaulukoita.

3. ANALYYSI

3.1. Analyysi muotoryhmittäin

Kaiken kaikkiaan mahdollisia *h*-tapauksia esiintyi kahden tunnin aineistossani 629. Näistä oli illatiiveja 353 eli 56,1 prosenttia. Passiivin preesensia esiintyi 103 *h*-tapausta eli 16,4 prosenttia ja passiivin preteritiä 70 *h*-tapausta eli 11,1 prosenttia kaikista *h*-tapauksista. Jäljelle jäävään 16,4 prosenttiin mahtuu useita eri muotoryhmiä, joihin en tässä tutkimuksessa perehdy tarkemmin.

Olen laskenut prosentuaaliset keskiarvot muotojen esiintymisestä. Esiintyneet *h*-tapaukset olen jakanut niiden muotojen mukaan kolmeen ryhmään: sisäheitottomat (*tullahan*), sisäheitolliset (*tulhan*) ja *h*:n katotapaukset (*tullaan*). Olen luokitellut katotapauksiin myös muodot, joissa on tapahtunut assimilaatio. Näin on tehnyt myös muun muassa Johanna Vaattovaara tutkimuksessaan jälkitavujen *h*:n variaation kehityksestä Tornionlaaksoissa (2002: 514). Lisäksi aineistossani esiintyi viisi metateesimuotoa, mutta ne olen jättänyt pois laskuista tässä kohtaa.

Tulen esittämään omat taulukot kaikista isokyröläisten ja vähäkyröläisten informanttien puheessa esiintyneistä *h*-tapauksista. Vastaavasti toimin myös eri muotoryhmien tarkastelun kohdalla. Alla olevissa taulukoissa (taulukko 1, taulukko 2) esitän luvut kaikista kunkin informantin tuottamista *h*-tapauksista.

TAULUKKO 1. Isokyrö: kaikki *h*-tapaukset.

	IVM	IVN	INM	INN
sisäheitoton muoto	91 (85,8 %)	37 (94,9 %)	53 (51,5 %)	32 (51,6 %)
sisäheitollinen muoto	2 (1,9 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1,6 %)
<i>h</i> :n kato	13 (12,3 %)	2 (5,1 %)	50 (48,5 %)	29 (46,8 %)
Esiintymät yhteensä	106 (100 %)	39 (100 %)	103 (100 %)	62 (100 %)

TAULUKKO 2. Vähäkyrö: kaikki *h*-tapaukset.

	VVM	VVN	VNM	VNN
sisäheitoton muoto	46 (66,7 %)	53 (54,6 %)	40 (64,5 %)	46 (53,5 %)
sisäheitollinen muoto	16 (23,2 %)	36 (37,1 %)	3 (4,8 %)	0 (0 %)
<i>h</i> :n kato	7 (10,1 %)	8 (8,2 %)	19 (30,6 %)	40 (46,5 %)
Esiintymät yhteensä	69 (100 %)	97 (100 %)	62 (100 %)	86 (100 %)

Kuten taulukko 1 osoittaa, sisäheitollista muotoa ei juurikaan edustu Isossäkyrössä, enimmilläänkin sen osuus on vain 1,9 prosenttia yhden informantin tuottamista *h*:n esiintymistä. Informantti IVM on tuottanut kaksi sisäheitollista muotoa, mutta 93 sisäheitotonta muotoa (taulukko 1). Lienee mahdollista, että nämä kaksi sisäheitollista esiintymää johtuvat nopeasti tuotetusta puheesta, koska niiden osuus muista informantin käyttämistä muodoista on niin pieni.

Informantit IVN ja INM sen sijaan eivät tuottaneet lainkaan sisäheitollisia muotoja, ja informantti INN:kin tuotti vain yhden (taulukko 1). Taulukosta 2 voidaan todeta, että Vähäkyrön edustuksessa sisäheitollista muotoa esiintyy jonkin verran (lukuun ottamatta informanttia VNN), mutta sisäheitoton muoto on enemmistössä Vähäkyrössäkin. Lisäksi, kuten taulukko 2 osoittaa, sisäheitollista muotoa esiintyy huomattavasti enemmän vanhemmalla edustuksella.

3.1.1. Illatiivit

Illatiivimuotoja oli ylivoimaisesti suurin osuus informanttien tuottamista *h*-tapauksista, yli puolet. Illatiivimuotojen määrään vaikutti suurelta osin informanttien paljon käyttämät adverbit kuten *varmaan*, *vissiin* ja *justiin*, jotka ovat todennäköisesti analogisesti syntyneitä muotoja. Alla olevissa taulukoissa kuvaan illatiivimuotoisten *h*-tapausten esiintymiä.

TAULUKKO 3. Isokyrö: illatiivimuodot.

	IVM	IVN	INM	INN
sisäheitoton muoto	45 (88,2 %)	22 (95,7 %)	38 (66,7 %)	19 (73,1 %)
sisäheitollinen muoto	1 (2 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (3,8 %)
<i>h:n</i> kato	5 (9,8 %)	1 (4,3 %)	19 (33,3 %)	6 (23,1 %)
Esiintymät yhteensä	51 (100 %)	23 (100 %)	57 (100 %)	26 (100 %)

TAULUKKO 4. Vähäkyrö: illatiivimuodot.

	VVM	VVN	VNM	VNN
sisäheitoton muoto	42 (76,4 %)	28 (58,3 %)	29 (67,4 %)	31 (62 %)
sisäheitollinen muoto	11 (20 %)	19 (39,6 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
<i>h:n</i> kato	2 (3,6 %)	1 (2,1 %)	14 (32,6 %)	19 (38 %)
Esiintymät yhteensä	55 (100 %)	48 (100 %)	43 (100 %)	50 (100 %)

Kaikki informantit käyttivät selkeästi eniten sisäheitotonta murteellista muotoa (esimerkit (1) ja (2)). Vähiten tuota muotoa käyttäneellä informantilla VVN edustuivat toiseksi eniten sisäheitolliset muodot, niitä oli 39,6 prosenttia hänen tuottamistaan illatiivimuodoista (taulukko 4). Kiinnostavana havaintona haluan nostaa esiin informantin INN tuottamat illatiivimuodot. Hän on ensinnäkin ainoa nuoremasta edustuksesta, joka tuotti yhden sisäheitollisen muodon, alueella, jolla uskoin sisäheitollisia muotoja epätodennäköisemmin esiintyvän (taulukko 3). Tässäkin on toki mahdollista, että muoto on syntynyt nopeasti tuotetun puheen myötä. Sen lisäksi informantti INN käyttää myös ikäisiinsä verrokki-informantteihin nähden hiukan enemmän sisäheitotonta murteellista muotoa, kuten esimerkissä (1) *pahempahan suuntahan*.

- (1) - - se voi ollaj joku sellanej joka viää niñ kup *pahempahan suuntahan* tais
sittes se voi eresauttaas siältä sitä tyähömpaluuta - - (INN)

- (2) - - *muuten se jää niij ku omaham päähän ja sittes se rupiaa kasvamahan* - -
(VNM)

Enemmän sisäheitollisia muotoja esiintyy odotetusti Vähänkyrön vanhemmalla edustuksella, melko suurella erolla kuitenkin. Informantti VVM:n puheessa edustuvista illatiivimuodoista 20 prosenttia on sisäheitollisia, kun informantti VVN:n kohdalla luku on lähes 40 prosenttia (taulukko 4). Informantit käyttävät *h*:ta jonkin verran myös sekaisin samassa ilmauksessa, kuten esimerkissä (3) *pakollishej karanteenihij*. Ilmauksen ensimmäisessä osassa informantti käyttää sisäheitollista muotoa, jälkimmäisessä sisäheitotonta. Esimerkeissä (4) ja (5) tulee esille informantti VVM:n käyttämät sekamuodot *h*:sta ma-infinitiiivin illatiivissa. Informantti käyttää siis sekä sisäheitollisia että sisäheitottomia muotoja.

- (3) - - *pakollishej karanteenihij ja päivärahat sittes siitä* - - (VVN)
(4) - - *ei sitä kukaam pääse ulukopuainen tutkimahaj kummiñkaa* - - (VVM)
(5) - - *jos se vair rupiaa tämä korona leviümhän* - - (VVM)

3.1.2. Passiivin preesens

Passiivin preesensia oli 16,4 prosenttia esiintyneistä *h*-tapauksista. Tapauksia oli tässä toiseksi suurimmassa ryhmässä siis jo huomattavasti vähemmän, kun illatiivitapauksia oli yli puolet *h*:n esiintymistä. Alla olevissa taulukoissa kuvaan passiivin preesensmuotojen esiintymiä.

TAULUKKO 5. Isokyrö: passiivin preesens.

	IVM	IVN	INM	INN
sisäheitoton muoto	7 (70 %)	6 (100 %)	6 (28,6 %)	11 (61,1 %)
sisäheitollinen muoto	1 (10 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
<i>h</i> :n kato	2 (20 %)	0 (0 %)	15 (71,4 %)	8 (38,9 %)
Esiintymät yhteensä	10 (100 %)	6 (100 %)	21 (100 %)	19 (100 %)

TAULUKKO 6. Vähäkyrö: passiivin preesens.

	VVM	VVN	VNM	VNN
sisäheitoton muoto	0 (0 %)	6 (33,3 %)	8 (80 %)	9 (56,3 %)
sisäheitollinen muoto	3 (100 %)	12 (66,7 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
<i>h:n</i> kato	0 (0 %)	0 (0 %)	2 (20 %)	7 (43,8 %)
Esiintymät yhteensä	3 (100 %)	18 (100 %)	10 (100 %)	16 (100 %)

h:n esiintymien tulkinta on passiivin preesensin kohdalla jo vähemmän yksiselitteistä, sillä *h:n* esiintymiä on osalla informanteista vain muutama. Kuitenkin vahvasti omaa aluettaan edustaen informantit IVN ja VVM tuottavat ainoastaan hypoteesini mukaisia muotoja (taulukko 5, taulukko 6). Toisaalta informantit IVM, INN, VNM ja VVN tuottivat myös enimmäkseen alueilleen tyypillisiä (hypoteesini mukaisia) muotoja, mutta koska heidän puheessaan esiintyi useampia *h*-tapauksia, on mahdollisia variaation paikkoja ollut enemmän. Esimerkeissä (6) ja (7) näkyy vanhemman isokyröläisedustuksen enemmän käyttämiä sisäheitottomia variantteja. Taulukoiden 5 ja 6 mukaisesti informanteilla INM ja VNN esiintyy myös melko paljon yleiskielisempiä muotoja, joissa *h* on kadonnut (esimerkki (8)). Informantin INM käyttämistä passiivin preesenseistä 71,4 prosenttia on yleiskielisiä katomuotoja, mikä on kiinnostavaa, sillä hänen käyttämistään illatiivimuodoista näitä katomuotoja on vain kolmasosa (taulukko 5).

(6) - - *se pitää ne takanansaj jos niin **sovitan*** - - (IVN)

(7) - - *se jotta **näytetähj** jotta **pyäritetähj** ja siältä tuloo pallo* - - (IVM)

(8) - - *mistäs tämä raha **revitää*** - - (VNN)

3.1.3. Passiivin preteriti

Passiivin preteritiä oli 11,1 prosenttia informanttien tuottamista *h*-tapauksista. Kolmanneksi suurinkin ryhmä on siis verrattain pieni. Alla olevista taulukoista selviää esimerkiksi, ettei informantti INN ole tuottanut yhtäkään tapausta tässä muotoryhmässä (taulukko 7). Tässä on tosin syytä mainita, että informanttien keskustelut olivat osittain hyvin

erilaisia. Esimerkiksi informantit IVM ja IVN keskustelivat enemmän menneessä ajassa tapahtuneesta, kun informantit INM ja INN keskustelivat enemmän nykyhetken liittyvistä asioista.

TAULUKKO 7. Isokyrö: passiivin preteriti.

	IVM	IVN	INM	INN
sisäheitoton muoto	29 (93,5 %)	6 (100 %)	4 (28,6 %)	0 (0 %)
sisäheitollinen muoto	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
<i>h:n</i> kato	2 (6,5 %)	0 (0 %)	10 (71,4 %)	0 (0 %)
Esiintymät yhteensä	31 (100 %)	6 (100 %)	14 (100 %)	0 (0 %)

TAULUKKO 8. Vähäkyrö: passiivin preteriti.

	VVM	VVN	VNM	VNN
sisäheitoton muoto	0 (0 %)	2 (28,6 %)	1 (33,3 %)	6 (85,7 %)
sisäheitollinen muoto	2 (100 %)	5 (71,4 %)	2 (67,7 %)	0 (0 %)
<i>h:n</i> kato	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (14,3 %)
Esiintymät yhteensä	2 (100 %)	7 (100 %)	3 (100 %)	7 (100 %)

Yllä olevista taulukoista 7 ja 8 voidaan huomata, että informantit IVN ja VVM ovat tässä muotoryhmässä, kuten edellisessäkin, uskollisia omien alueidensa tyypillisille muotoryhmille (esimerkit (9) *hypittihin* ja (10) *tentattihin*). Tosin kuten passiivin preesensissä, myös preteritissä edellä mainituilla informanteilla oli vain muutama esiintymä *h*-tapauksista, itse asiassa informantilla VVM vain kaksi (taulukko 8). Myös informantti IVM:n puheessa esiintyneistä *h*-tapauksista suurin osa, 93,5 prosenttia, on sisäheitottomia murteellisia muotoja, joita odotinkin Isossakyrössä enemmän esiintyvän (taulukko 7). Samoin, kuten taulukosta 8 voidaan huomata, informantilla VVN esiintyy enemmän Vähäl-

lekyrölle tyypilliseksi olettamaani muotoa, 71,4 prosenttia informantin tuottamista *h*-tapauksista (esimerkki (11) *luetelthin*). Yleiskielisempiä katomuotoja esiintyy informantilla IVM vain kaksi (sisäheitollisia muotoja ei yhtään) (taulukko 7).

(9) - - *tiätystis sitte heinälaros hypittihin* - - (IVN)

(10) - - *niitä kaikkia muita tentattihin ennem mua* - - (IVM)

(11) - - *mitä siinä nyt luetelthin eileen teevees* - - (VVN)

Alueelleen odotetusti myös informantit VVN ja VNM tuottivat eniten sisäheitollisia muotoja. He, kuten yhtä *h*-tapausta lukuun ottamatta myös informantti VNN käyttivät pääasiassa murteellisia muotoja passiivin preteritistä, vaikkakin informantin VNN puheessa edustui vain sisäheitotonta muotoa (taulukko 8), kuten esimerkissä (13) *oltihin*. Nuoremasta edustuksesta ainoana poiketen informantti INM käytti selkeästi eniten yleiskielisiä katomuotoja, 71,4 prosentissa *h*-tapauksista (taulukko 7), kuten esimerkissä 12 *jaettiin*.

(12) - - *me jaettiin niij kus se koko tuatanto* - - (INM)

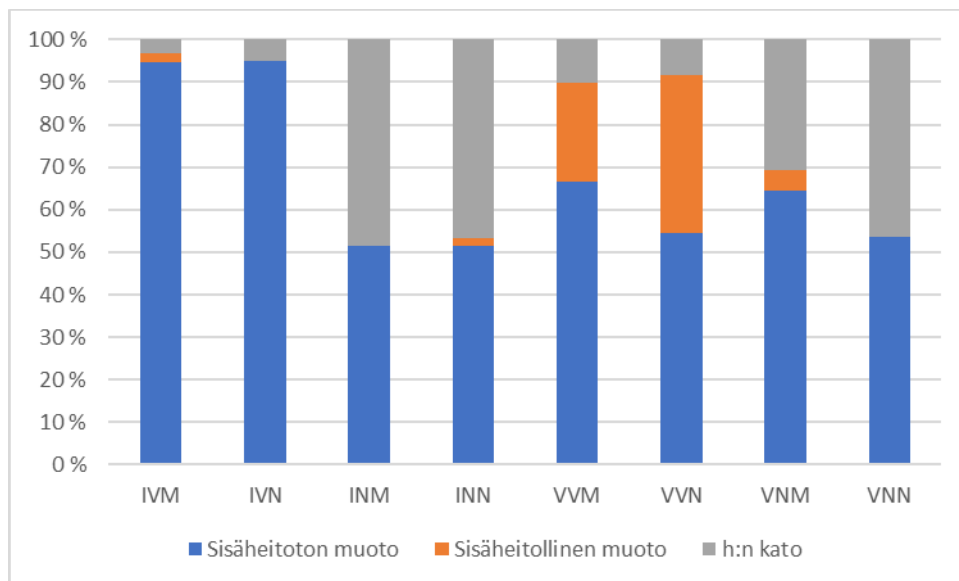
(13) - - *siälä yksiksensä oltihin eikä mitään ikinä tapahtunu* - - (VNN)

3.2. Yhteenveto

Isonkyrön ja Vähänkyrön välillä vaikuttaisi olevan eroa jälkitavujen vokaalienvälisen *h*:n esiintymisessä. Kummallakin alueella piirrettä selvästi esiintyy, vähän eri tavoin kuitenkin. Alkuolettamukseni oli, että ainoastaan Vähässäkyrössä esiintyisi sisäheitollista muotoa *h*:sta, tai ainakin sen osuus isokyröläisten puheessa olisi hyvin pieni. Oletukseni vaikuttaisi osuneen oikeaan. Kaiken kaikkiaan Isonkyrön edustuksen puheessa esiintyi lähemmin tarkastelemissani muotoryhmissä kolme sisäheitollista muotoa. Vähänkyrön edustuksen kohdalla tuo luku oli 54. (Koko aineistossa Vähänkyrön osalta luku oli 55, mutta yksi muoto ei kuulunut lähemmin tarkastelemiini ryhmiin.) Eniten sisäheitollisia muotoja esiintyi informantin VVN puheessa. Koska sisäheitollisia muotoja esiintyi Isonkyrön edustuksella niin vähän, voi pohtia, onko kyseisten tapausten kohdalla ollut kyse esimerkiksi nopeasta ääntämisestä, koska informantit käyttivät muuten selkeästi enem-

män sisäheitottomia muotoja. Palatakseni johdantolukuun voisi todeta, että Etelä-Pohjanmaan murrealueella esiintyvät sisäheitolliset muodot eivät juurikaan enää esiinny Isossakyrössä (tai ainakin esiintymisprosentti on hyvin pieni Vähäänkyröön verrattuna).

Alla vielä pylväsdiagrammi (KUVIO 1), johon olen koonnut kaikkien *h*-tapausten esiintymät. Siitä havainnollistuu kunkin informantin vokaalienvälisen *h*:n käyttö jälkitavuuissa. Erityisesti ero Isonkyrön ja Vähänkyrön sekä vanhemman ja nuoremman edustuksen välillä tulee hyvin esiin kuviossa.

KUVIO 1. *h*:n esiintymät kunkin informantin puheessa.

Sukupuolten välisiä eroja tarkastellessa vaikuttaisi, että kummankin alueen samaa ikäluokkaa edustavat informantit käyttävät *h*:ta suunnilleen yhtä paljon. Täten erot sukupuolten välillä ovat hyvin samanlaiset sekä Isossakyrössä että Vähässäkyrössä. Ainoastaan informanttien INM ja VNM välillä on suurempi ero. Informantti INM käyttää lähes 20 prosenttiyksikköä enemmän yleiskielisiä muotoja kuin samaa ikäluokkaa edustava vähäkyröläisinformantti VNM. Kaiken kaikkiaan murteellisia muotoja (sisäheitottomat ja sisäheitolliset) esiintyy enemmän vanhemmalla edustuksella, kuten olin hypoteesissäni arvellut. Keskimäärin sukupuolten välinen ero ei ole järin suuri. Vanhempaa edustusta tarkastellessa huomataan, että miesedustus tuottaa enemmän yleiskielisempiä *h*:n katomuotoja, kun nuoremmalla edustuksella tulos on päinvastainen. (KUVIO 1.)

4. PÄÄTÄNTÖ

Jälkitavujen vokaalienvälinen *h* on tutkimukseni perusteella edelleen vahvassa asemassa Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rajamailla Isossäkyrössä ja Vähässäkyrössä. Sisäheitollisia muotoja *h*:sta voidaan tavata alueella, mutta suuremmalla todennäköisyydellä Vähässäkyrössä. Itse asiassa sisäheitollisten muotojen määrä nuoremman edustuksen puheessa oli jo sen verran paljon pienempi, että piirteen voidaan ehkä alkaa olettaa olevan pikkuhiljaa katoamassa. Mahdollisessa jatkotutkimuksessa olisi kiinnostavaa ottaa informanteiksi nuorempiakin puhujia.

Muun muassa Halsuan murteesta jälkitavujen vokaalienvälistä *h*:ta tutkinut Vili Ruuska (2019) toteaa, että kaikissa hänen tarkastelemissaan muotoryhmissä yleiskielinen *menään*-muoto vaikuttaa olevan syrjäyttämässä alueelle tyypillisen sisäheitollisen muodon. Ruuska tosin tutki keski-ikäisiä ja nuoria. Siltä osin Ruuskan saamat tutkimustulokset kuitenkin liittyvät omiini, että sisäheitollinen muoto vaikuttaa olevan pikkuhiljaa katoamassa. Omat informanttini käyttivät kuitenkin enemmän sisäheitottomia murteellisia muotoja kuin yleiskielisempiä katomuotoja. Ruuska toteaa myös, ettei hänen tutkimuksessaan esiinny merkittäviä eroja sukupuolten osalta. Tässäkin oma tutkimukseni on yhteneväinen Ruuskan tutkimuksen kanssa.

Myös Mantilan (2015: 262) mukaan jälkitavujen *h* vaikuttaisi olevan nopeasti katoamassa nuoren polven kielenkäytöstä. Vaatisi hiukan suuremman informanttijoukon nuori-soedustuksen kera, että voisin ottaa tähän kunnolla kantaa, mutta oma informanttijoukoni oli melko aktiivisesti säilyttänyt *h*:n puheessaan. Sisäheitollisen muodon puolesta olen samalla kannalla Mantilan kanssa, se vaikuttaisi olevan katoamassa.

Vaattovaara (2002: 5) toteaa myös artikkelissaan jälkitavujen vokaalienvälisestä *h*:sta Pellossa *h*:n kadon yleistyvän niin Peräpohjolassa kuin muuallakin erityisesti kaupungeissa. On kuitenkin kiinnostavaa, että pienemmillä paikkakunnilla Kittilässä ja Pellossa piirre on paremmin säilynyt. Samoin voin todeta oman tutkimukseni osalta. Tutkimillani alueilla *h* on hyvin säilynyt, tosin enemmän sisäheitottomana varianttina, kuten olen aiemmin maininnut.

Informanttieni puhe oli pääosin murteellista, ja informantit käyttivät vähemmän niin sanottuja yleiskielisiä katomuotoja kuin olin ehkä odottanut. Tämä oli tietenkin tutkijalle positiivinen yllätys, sillä tutkittavaa maaperää oli täten enemmän. Tämä yllätykseksikin nimittämäni havainto on myös osoitus siitä, että jälkitavujen vokaalienvälinen *h* on melko hyvin säilynyt sekä Isossakyrössä että Vähässäkyrössä, vaikkakin enemmän sisäheitottomassa muodossa. Informanttini käyttivät kukin niin kutsuttua sekaedustusta eli kukaan ei puhunut täysin yhdellä tietyllä tavalla esimerkiksi vain sisäheitollisia muotoja käyttäen.

Kuten aiemmin mainitsinkin, informanttijoukkoni oli kovin pieni. Tutkimuksessani käytettävän aineiston koko oli rajallinen, joten käytännössä kukin informantti edusti yksin oman alueensa ikäryhmää oman sukupuolensa osalta. Aineistoa voi toki tarkastella monesta näkökulmasta. Vastakkainasettelussa olivat tässä tutkimuksessa Isokyrö ja Vähäkyrö alueina, nuorempi ja vanhempi ikäryhmä sekä sukupuolet (nainen/mies). Lisäksi esimerkiksi pudottamalla sukupuolinäkökulman hetkeksi pois informanttien puhetta pystyi tutkia ikään kuin pareittain.

Mahdollisessa jatkotutkimuksessa ottaisin ehdottomasti huomioon myös nuoremmat kieltenpuhujat. Halusin kuitenkin tässä tutkimuksessa varmistaa erityisesti sisäheitollisen *h*:n esiintyvyyden, jotta pääsisin piirrettä myös tutkimaan. Siksi tein valinnan jättää nuoret pois. Myöskään muunsukupuolisia en ottanut tässä tutkimuksessa huomioon, mutta mahdollisessa jatkotutkimuksessa tätäkin näkökulmaa olisi kiinnostavaa tutkia. En tosin tiedä, olisiko se aivan lähivuosina mahdollista, kun muunsukupuolisia on toistaiseksi niin pieni osa (länsimaisten esiintyvyydestutkimusten mukaan noin neljä prosenttia) väestöstä (Sukupuolenosaamiskeskuksen verkkosivut).

Olisi kiinnostavaa tutkia jälkitavujen vokaalienvälisen *h*:n käyttöä myös Isonkyrön ja Vähänkyrön lähialueilla. Tällaista tutkimusta voisi toteuttaa esimerkiksi rajamurretutkimuksena. Kandidaatintutkielmani liippasi tutkimusalaa melko läheltä, kun Etelä-Pohjanmaan murrealue päättyy luoteessa Vähäänkyröön.

Tutkijana voin vain toivoa, että oma tutkimukseni poikii tulevaisuudessa jatkotutkimusta. Isonkyrön ja Vähänkyrön alueella on melkoinen aukko murteentutkimuksessa, ja tietenkin alueelta kotoisin olevana toivoisin tämän aukon täytettävän.

LÄHTEET

- CHAMBERS, J. K. & TRUDGILL, PETER 1998: *Dialectology*.
- ISONKYRÖN KUNTA 2020: Isonkyrön kunnan kotisivut. <https://isokyro.fi/> (1.12.2020).
- KETTUNEN, LAURI 1928: Ns. h:n metateesi suomen murteissa. – *Virittäjä* 32 s. 115–128. Helsinki.
- KETTUNEN, LAURI 1959: *Suomen murteet III murrekartasto*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- KUNNAS, NIINA 2007: *Miten muuttuu runokyllien kieli. Reaaliaikatutkimus jälkitavujen A-loppuisten vokaalijonojen variaatiosta vienalaismurteissa*. Acta Universitatis Oulensis. Series B. Humaniora 78. <http://jultika oulu.fi/files/isbn9789514284953.pdf> (1.12.2020).
- KURKI, TOMMI 2005: *Yksilön ja ryhmän kielen reaaliaikainen muuttuminen. Kielenmuutosten seuraamisesta ja niiden tarkastelussa käytettävistä menetelmistä*. Vantaa: Dark Oy.
- KURKI, TOMMI 2006: Kielen muuttumisesta, muutosten seuraamisesta ja muutosten tarkastelussa käytettävistä menetelmistä. – *Virittäjä* 1 s. 1–5. <https://journal.fi/virittaja/article/view/40459/9885> (1.12.2020).
- LAUROSELA, JUSSI 1913: *Äännehistoriallinen tutkimus Etelä-Pohjanmaan murteesta. I. Konsonantit*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LYYTIKÄINEN, ERKKI, REKUNEN, JORMA & YLI-PAAVOLA, JAAKKO 2013: *Suomen murrekirja*. Helsinki: Gaudeamus.
- MANTILA, HARRI 1992: *Ei tääläkhän senthän jokhaishen sanhan hootakhan panna. Jälkitavujen vokaalienvälisen h:n variaatio peräpohjalaisissa murteissa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 572. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- MANTILA, HARRI – PÄÄKKÖNEN, MATTI 2010: *Oulun seudun murteen vokaalisto: historia, muutos ja variaatio*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.
- MANTILA, HARRI 2015: Jälkitavujen vokaalienvälisen h:n katokehitys ja sen suhde assimilaatioon, geminaatiojärjestelmään ja h:n metateesikehitykseen nykyisessä peräpohjalaisessa puhekielessä. *Virittäjä* 119 <https://journal.fi/virittaja/article/view/46312/15876> (1.12.2020).
- MATIKAINEN, HELI 1997: Jälkitavujen vokaalienvälisen h:n edustus nykypuhekielessä. –

- Makkonen, Seija – Mantila, Harri (toim.), *Pohjoissuomalaisen kielen sosiolingvistinen variaatio* s. 147–161. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja 8. Oulu: Oulun yliopisto.
- MUSTANOJA, LIISA 2011: *Idiolekti ja sen muuttuminen. Reaaliaikatutkimus Tampereen puhekielestä*. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66735/978-951-44-8417-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (1.12.2020).
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 2000: *Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä*. – Kari Saja-vaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.): *Kieli, diskurssi & yhteisö*, 13–37. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO & SORJONEN, MARJA-LEENA 2005: *Miten kuvata muutosta? Puhutun kielen tutkimuksen lähtökohtia murteenseurauhankkeen pohjalta*. Näköisjulkaisu. http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk13/miten_kuvata_muutosta_verkkojulkaisu_13.pdf (1.12.2020).
- PALANDER, MARJATTA 2000: Puhekielen tutkimuksen uudet haasteet. – *Virittäjä* 104 (3) s. 436–441. <https://journal.fi/virittaja/article/view/40026/30418> (1.12.2020).
- RUUSKA, VILI 2019: *Reaaliaikatutkimus jälkitavujen vokaalienvälisen h:n variaatiosta Halsuan puhekielessä*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto. <http://jultika oulu.fi/files/nbnfioulu-201904091448.pdf> (1.12.2020).
- SUKUPUOLEN MONINAISUUDEN OSAAMISKESKUS 2020: *Muunsukupuolisuus*. <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus/muunsukupuolisuus/> (3.12.2020).
- SUOJANEN, MATTI – SUOJANEN, PÄIVIKKI 1982: *Sosiolingvistiikan näkymiä*. Helsinki: Kyriiri Oy.
- VAASAN KAUPUNKI, VÄHÄNKYRÖN KAUPUNGINOSA 2020: Vaasan kaupungin kotisivut. <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/kaupunginosat/vahakyro/> (1.12.2020).
- VAATTOVAARA, JOHANNA 2002: Jälkitavujen h:n variaation kehityksestä Tornionlaaksoissa. *Virittäjä* <https://journal.fi/virittaja/article/view/40214/9641> (3.12.2020).
- WIIK, KALEVI 2006: *Sano se murteella. Minkälaisia suomen murteet ovat ja missä niitä puhutaan*. Tampere: Pilot-kustannus Oy.

LIITE.

Keskustelunaiheita

Millaisia harrastuksia sinulla oli lapsuudessasi? Entä nyt?

Muistatko, millainen oli ensimmäinen koulupäiväsi?

Mitä ja missä olet opiskellut? Päädyitkö opintojasi vastaavalle alalle töihin?

Missä olet työskennellyt/työskentelet?

Millainen on mielestäsi hyvä ystävä?

Mitä tekisit, jos saisit miljoona euroa?

Mikä on suosikkivuodenaikasi? Miksi?

Millaiset asiat tekevät sinut onnelliseksi?